

Velkopáteční kázání o. Cantalamessa v bazilice sv. Petra

Vatikán. Tématem velkopátečního kázání, které během včerejší liturgie pronesl v bazilice sv. Petra papežský kazatel, byla postava Jidáše, zrádce. Prvotní křesťanská obec, řekl o. Cantalamessa, o této tragické postavě důkladně rozjímala, a počínali bychom si špatně, kdybychom nečinili totéž.

„Jidáš byl vybrán hned na počátku jako jeden ze Dvanácti. Evangelista Lukáš poznamenává u jeho jména v seznamu apoštolů: »Jidáš Iškariotský, který se stal zrádcem« (Lk 6,16). Jidáš se tedy nenarodil zrádcem a nebyl jím ani ve chvíli, kdy byl vybrán Ježíšem. Stal se jím! Stojíme před jedním z nejponurejších dramát lidské svobody.“

Na otázku, proč se jím stal, byly podány různé odpovědi. Jsou to vesměs rekonstrukce Jidášových motivací, jež někdy sice nepostrádají určitou přesvědčivost, ale nejsou historicky průkazné, např. že Jidáš, který mohl patřit k extrémistickým zelótům, chtěl Ježíše donutit, aby se proti svému zatčení a odsouzení bránil silou, a přimět jej, aby Božího království prosadil politicky. Takovéto rekonstrukce, řekl o. Cantalamessa, lze z literárního hlediska respektovat, avšak čtyři evangelia – jediné spolehlivé prameny – říkají, že motivace byla mnohem přízemnější, totiž peníze.

„Proč se divit tomuto vysvětlení a považovat je za příliš banální? Nebylo tomuto snad v dějinách téměř vždycky tak a není tomu tak doposud? Mamon – peníze – nejsou jedním z idolů, nýbrž »bůh z litého kovu«, tedy bůžek povýtce. Kdo je objektivně pravým nepřítelem Boha v tomto světě? Satan. Žádný člověk se však nerozhoduje ke službě satanovi jen tak, bez motivace. Činí tak proto, aby dosáhl nějakou pozemskou moc či výhodu. Ostatně, Ježíš sám říká, kdo je skutečným protivníkem Boha, vládcem tohoto světa: »Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům.. Nemůžete sloužit Bohu i mamonu“ (Mt 6,24). Peníze, jak pravil Shakespeare (Timon Athénský IV,3), jsou »viditelným bůžkem«, narozdíl od pravého Boha, který je neviditelný.“

Mamon, pokračoval papežský kazatel, je anti-bůh, protože vytváří alternativní duchovní svět, mění předmět teologálních ctností. Víra, naděje a láska se pak nevztahují k Bohu, ale k penězům. Dochází ke zkázonosnému převrácení všech hodnot. Písmo praví, že „všechno je možné tomu, kdo věří“ (Mk 9,23), ale tento svět říká, že „všechno je možné tomu, kdo má peníze“. A v určitém smyslu se zdá, že skutečnost dává za pravdu tomu druhému.

„»Kořenem všeho zla je láska k penězům«(1 Tim 6,10), konstatuje sv. Pavel. Za každým zlem naší společnosti jsou peníze anebo také peníze. Je to biblický Moloch, kterému byly obětovány děti, nebo Aztécký bůh, kterému se denně obětoval určitý počet lidských srdcí. A co je za obchodem s drogami, které devastují lidské životy, za vynucenou prostitucí, za fenomény různých mafií, politickou korupcí, výrobou a prodejem zbraní a dokonce – je děsivé to jen vyslovit – za obchodem s lidskými orgány vzatých dětem? A finanční krize snad není způsobena »prokletým hladem po zlatě – auri sacra fames«(Virgilius, Eneide, 3,56-57), kterým jsou šířeni někteří jedinci? Jidáš začínal krádeží peněz ze společné pokladny. Nepřipomíná to něco některým správcům veřejných peněz?“

Ale aniž bychom mysleli na kriminální způsoby akumulace peněz, pokračoval o. Cantalamessa, není dostatečně skandální fakt, že někteří dostávají mzdy a důchody, které jsou stokrát i víckrát vyšší než ty, které dostávají jejich zaměstnanci?

„Jako každý bůžek, jsou peníze lživým idolem. Slibují jistotu a namísto toho ji berou; slibují svobodu a namísto toho ji ničí. Kolikrát jen můžeme přemýšlet o Ježíšově varování určenému boháčovi: »Blázne, ještě této noci budeš muset odevzdat svou duši a čím bude to, co jsi nashromáždil?« (Lk 12,20)... Bůžek peněz sám trestá svoje ctitele.“

Jidášova zrada prostupuje dějinami a zrazeným je vždycky Ježíš, pokračoval papežský kazatel. Jidáš prodal hlavu, jeho následovníci prodávají jeho tělo, protože chudí jsou Kristovými údy. „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali“ (Mt 25,40).

„Avšak tato Jidášova zrada se neuskutečňuje jenom v křiklavých případech. Bylo by pohodlné takto uvažovat, ale není tomu tak. Zradit Ježíše lze i za jinou odměnu než třicet stříbrných. Krista zraňuje, kdo zraňuje svou manželku či manžela. Ježíše zraňuje Boží služebník, který je nevěrný

svému stavu, a místo toho, aby pásł ovce, pečuje o sebe. Ježíše zrazuje každý, kdo zrazuje svoje svědomí. Mohu jej zradit i já nyní – což mne děsí – kdybych si při kázání o Jidášovi dělal starost o přízeň posluchačů více než o účast na nezměrném utrpení Spasitele. Jidáš měl polehčující okolnost, kterou my nemáme. Nevěděl, kdo je Ježíš, považoval Jej za »nevinného« (Mt 27,4), nevěděl, že byl Synem Božím. My ano.“

Evangelium popisuje hrůzný Jidášův konec, pokračoval o Cantalamessa. Nespěchejme však se soudem. Je pravdou, že Ježíš ve velekněžské modlitbě zmiňuje Jidáše jako „toho, který propadl záhubě“ (Jan 17,12) a v Markově evangeliu dokonce praví „běda tomu člověku, který Syna člověka zradí! Pro toho člověka by bylo lépe, kdyby se nebyl narodil“ (Mk 14,21).

„Církev nás o určitých mužích a ženách, které kanonizuje, ujišťuje, že přebývají ve věčné blaženosti, ale netvrdí o nikom, že byl jistě zavržen.“

Tím nejvelkolepějším v Jidášově příběhu, řekl dále o Cantalamessa, není zrada, nýbrž odpověď, s níž se na Jidáše obrátil Ježíš. Dobře věděl, co se odehrálo v srdci jeho učedníka, ale dává mu do poslední chvíle možnost vrátit se. Ví, proč Jidáš přišel do Getsemanské zahrady, neodmítá jeho chladný polibek a dokonce jej nazývá přítelem (Mt 26,50). Jako hledal Petrovu tvář po jeho zapření, aby mu odpustil, kdo může tušit, jak na své křížové cestě vyhlížel i tu Jidášovu! Když z kříže prosí za ty, kdo „nevědí, co činí“ (Lk 23,34), nemůžeme říci, že nemyslel také na Jidáše.

„Co tedy učiníme my? Koho budeme následovat Jidáše či Petra? Oba měli výčitku svědomí. Také Jidáš řekl: »Zhřešil jsem, zradil jsem nevinnou krev« (Mt 27,4), ale hodil stříbrné do chrámu a šel se oběsit. V čem byl rozdíl? Petr měl důvěru v Kristovo milosrdenství, Jidáš nikoli. Největším hříchem Jidáše nebyla zrada, ale pochybování o Ježíšově milosrdenství.“

Pokud jsme tedy Jidáše imitovali svojí – větší či menší zradou – nenapodobujme ho nedostatkem důvěry v odpuštění. Existuje přece svátost, ve které se lze ujistit Kristovým milosrdenstvím, svátost smíření. Zpověď nám umožňuje zakusit to, co církev říká o Adamově hříchu ve velikonočním hymnu *Exsultet*: „Šťastná vina, pro kterou přišel Vykupitel tak vznešený a veliký.“ Ježíš dovede ze všech lidských vin, kterých litujeme, učinit „šťastné viny“, viny, které nám připomínají už jenom božskou něhu a milosrdenství, ke kterému byly příležitostí. Krásnými slovy to vyjadřuje francouzský dramatik Paul Claudel v básni *Modlitba na nedělní ráno*:

*„Můj Bože, vstal jsem ze spánku a s Tebou jsem i v tento den!
Ležel jsem a spal jsem a v noci jako mrtev jsem byl.
Bůh pravil: „Budiž světlo!“ a já procitl, jako by člověk výkřik vyrazil!
Procitl jsem a probudil jsem se a s povstávajícím dnem vstávám!
Můj Otče, jenž jsi mne zplodil před Zorou, do přítomnosti Tvé se odevzdávám.
Srdce mám svobodno, ústa čistá, na těle i na duchu lačen jsem.
Jsem zproštěn všech hříchů, jež vyzpovídal jsem jeden po druhém.
Prsten svatební je na mém prstě a má tvář je čistá.
Jsem jako bytost nevinná, jež je si Tvou milostí jista.“ (překl. O.F.Babler, Na hlubinu č.8-9, 1946).*

Toto s námi může učinit dobrá Velikonoční zpověď – končil papežský kazatel velkopáteční homilii v bazilice sv. Petra.